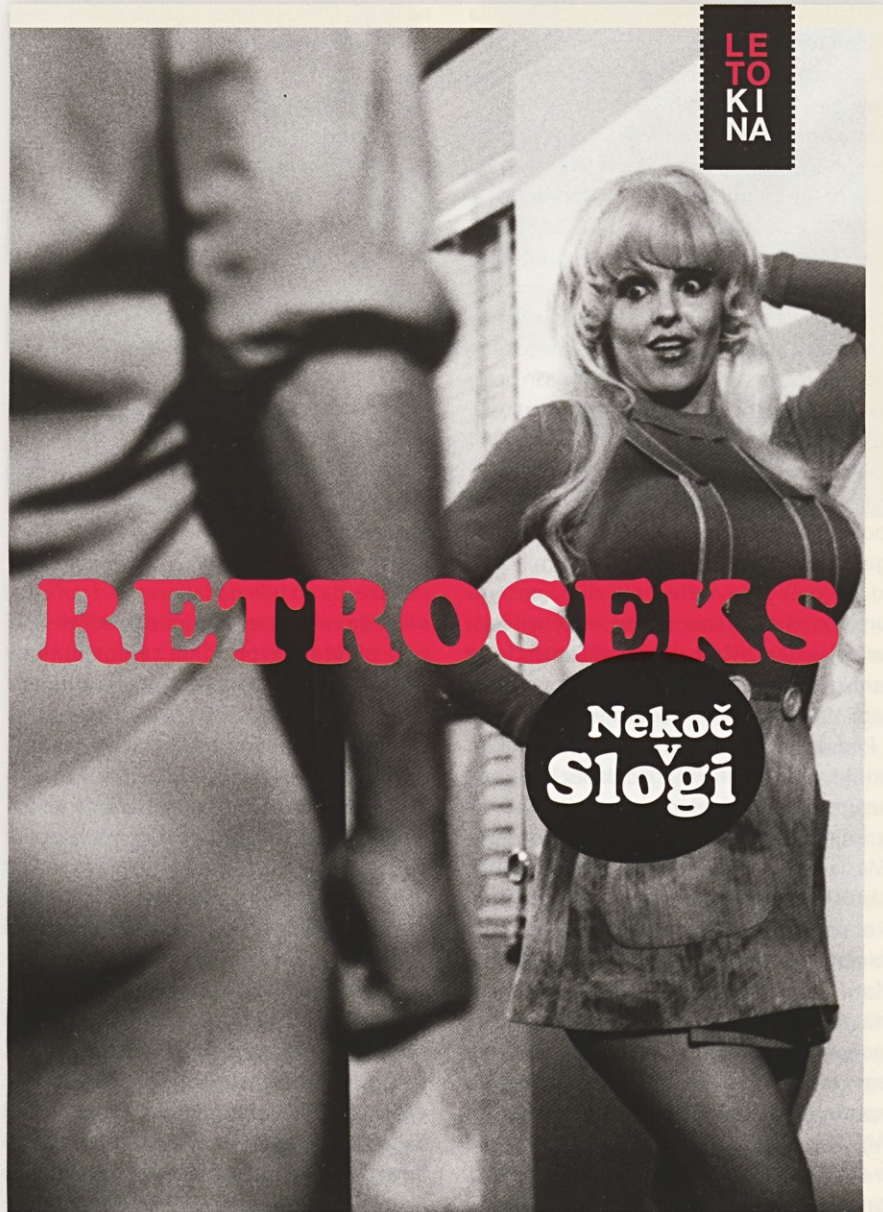

RETROSEKS: Nekoč v Slogi

Tina Poglajen

Kinodvor se je ob praznovanju 90. obletnice odprta kina na današnji Kolodvorski z nočjo erotičnega filma Kinosloga. Retrosex poklonil bivši Slogi, »kultnemu kinematografu, njegovemu času in kinematografiji.« Program, ki je med drugim vključeval filme predstavnika ameriškega eksploatacijskega žanra, Russa Meyerja, »mojstra francoske erotične avantgarde« Waleriana Borowczyka, pa tudi stag filme iz prvih desetletij 20. stoletja, so pospremili z izdajo zbornika **Retroseks: Nekoč v Slogi** (ur. Maša Peče), ki že tudi sam vabi k listanju in branju. In to ne le zaradi privlačnosti svoje vizualne podobe in fotografij v času, ko je retroestetika (in njena ironična reappropriacija) priljubljena še bolj kot kdajkoli prej. Poleg izbora (že objavljenih) esejev Marcela Štefančiča, jr., Maxa Modica, Slavoj Žižka in drugih zbornik na primer postreže s časopisnimi izrezki iz časa delovanja Sloge, z anketami njenih obiskovalcev ter s pismi bralcev, iz katerih je jasno, da mnenja o erotičnem kinematografu še zdaleč niso bila enotna. Omeniti velja najbolj razžaljenega obiskovalca, ki se je lokalnemu občilu pritožil nad programsko politiko Ljubljanskih kinematografov, ki naj bi bila s svojo zahodnjaško pornografijo vredna vsake obsodbe, pa še vstopnice da so predrage ...

Senzacijo, ki je Sloga pomenila za Ljubljano, ilustrira kronologija erotičnega kina in z njim povezanega filma vse od »pionirskih 60. let« dalje z naslovi, kot so *Kozel v raju*, serije »... v postelji« (... pa sengekanten), *Zadnji tango v Parizu*, *Emmanuelle*, *Kaligulove sužnje*. Med drugim izvemo, da si je prvi trdopornografski film v slovenskih javnih kinodvoranah, *Strasti* (In Love, 1983, Chuck Vincent), na enem samem platnu ogledalo 101.624 gledalcev (osupljiva je primerjava s *Titanikom*, ki je leta 1998 podrl vse rekorde s 411.373 ogledi, a v kinodvoranah po celi državi). O kultnem statusu Sloge pri domačih in tujih obiskovalcih piše tudi Marcel Štefančič, jr.: »Sloga – [...] institucija, katere glas je segel čez meje, monument, ki so si ga ogledovali turisti ...« Če ste se (kot avtorica pričujočega teksta) spraševali, ali se je v dvorani med filmi zares »kaj dogajalo«, je za odgovor poskrbel časnik *Kaj* že leta 1987, ko je razkril, da problematične niso bile zloglasne predstave ob enajstih zvečer, ampak popoldanske: »... v Slogini dvorani [je] 290 udobnih sedežev. Lepih vijoličastih iz blaga. Vendar v kinu pravijo, da jih morajo relativno pogosto menjati. Zaradi gledalcev.

[...] Baje so čistilke pošteno jezne, ko morajo čistiti stole in odstranjevati spermo.«

Vse to je seveda prav toliko kot informativno, gotovo tudi zabavno. Slavoj Žižek v eseju *Od sublimnega do smešnega: spolni akt in komično piše*, da se na videz »ta dva pojma v največji možni meri izključujeta zaradi intimnega angažmaja, do katerega ne moremo zavzeti ironične distance,« a se izkaže, da je za zunanjega opazovalca »vir komičnega učinka ravno neskladje med silovitostjo akta in ravnodušno spokojnostjo vsakdana.« Podobno morda velja tudi za bralca zbornika. Retroseks se seveda s pridom okoristi z ironijo ob distanciranem opazovanju naslovov »vintage« pornofilmov, njihove estetike in v oči vpijoče, absurde transparentnosti, ki se zdi samoparodična, pa tudi razžaljenosti in silovitih izbruhov branilcev javne morale, ki današnjemu očesu delujejo komično. Modic opazuje, da se »v času Jugoslavije [...] pornografije uradno ni konzumiralo, se je pa o njej toliko bolj govorilo in teoretiziralo, medtem ko se dandanes v tako imenovanem demokratičnem okolju o pornografiji tako rekoč nič ne govori, kaj šele teoretizira, ampak se jo izključno konzumira.« Sloga je bila odprta do »usodnih 90. let«, ko je s pojavom videobooma prišlo do ločitve dotlej prepletenih pojmov pornografije in *mainstreama*; novo vodstvo Ljubljanskih kinematografov je v »novoodkriti senzibilnosti in samocenzuri 90. let« presodilo, da »pornografija ne sodi v repertoar Kinematografov Ljubljana, ki se želijo razvijati v smeri predvajanja komercialnih filmov.«

Kaj pa danes? Z (navideznim) umikom v sfero zasebnega je pornografija protislovno hkrati postala nekaj povsem samoumevnega in nekaj, o čemer se (vsaj v obliki javnega diskurza) ne govori. »Porn 2.0« so spletne strani, ki jih soustvarjajo uporabniki, po svoji zasnovi podobne YouTubeu; dolžina povprečnega video izreza je šest minut, kar je menda čas, ki ga povprečen moški

Nemoralne zgodbe

potrebuje za orgazem. O tisti »zgodbi«, ki je obstajala, da bi bili filmi lahko v skladu z zakonodajami predvajani v kinodvoranah, in je bila toliko časa predmet najrazličnejših šal, seveda ni več govora; »filmi« so bolj kot posnetki ljudi med seksom kolaž posameznih disociiranih delov človeškega telesa. Monokultura takšne pornografije spolnost pravzaprav reducira na zadovoljevanje fiziološke potrebe, ki iz trga izrine vsako drugo obliko. Čeprav je seks povsod, ga ni nikjer: od časa mehko- in trdoerotičnih filmov, slačifilmov, »spolnovzgojnih filmov«, ljubezenskih filmov in seksualk danes IMDb pozna le en žanr, »adult«, ki ob hitrem pregledu vsebuje predvsem seksploatacijske filme 70. let (in Seidlov *Uvoz-izvoz* [Import/Export, 2007]). Kaže, da je kljub pornokulturi erotični film odrinjen na obrobje evropskega avtorskega filma in v okvire žanra *drama/romance*. Za današnjo pornografijo besede »opolzko«, »žgečljivo« in »dražljivo«, ki so se pojavljale v opisih filmov kina Sloga, ne veljajo; ali v besedah Caitlin Moran: »Ko iščem porniče,

je v obširni in raznoliki ponudbi na spletu le ena stvar, ki je nikoli ne najdem: poželenje. [...] Ena sama podoba trebuha, ki ga nekdo poljublja, je danes vredna milijon prizorov *hardcore fistinga*.«

Potrebujemo več pornografije, ne manj – predvsem pa bolj raznoliko pornografijo, ki bo vključevala poželenje in erotiko namesto čedalje bolj bizarne mehanizacije in tovarniško proizvedenega seksa, ki deluje kot osvoboditev, a postane le nova oblika konformnega potrošništva. Če v enem izmed esejev Retroseksa lahko preberemo, da so v določenih družbenih okoljih pornografijo imeli za nevarnejšo od subverzivne dejavnosti s političnim predznakom, se danes ob pretočnih vsebinah z RedTuba tega ne boji nihče več.

Bruhko Bombič ... [et al.] 2014. *Retroseks : Nekoč v Slogi*. Ur.: Nina Peče. Ljubljana : Javni zavod Kinodvor. ISBN 978-961-92710-3-2. 12 EUR.

Strasti

V dolini superlicis

Kozel v raju

Zadnji tango v Parizu